

Position Paper – Zienswijze Provincie Fryslân op ontwerp Programma van Eisen concessies Waddenveren 2029–2044

Inleiding

Het ontwerp - Programma van Eisen (PvE) sluit in grote lijnen aan bij de inzet van provincie Fryslân. Er zijn nog een aantal belangrijke aandachtspunten zoals de betrokkenheid van de centrale overheden, betaalbaarheid, de verbinding tussen Vlieland en Terschelling tijdens de schoolvakanties, het niet aanmerken van de Waddenveren als openbaar vervoer en het standpunt dat het Rijk concessieverlener is en behoort te blijven. Deze punten worden hieronder nader toegelicht.

Betrek decentrale overheden en consumentenorganisaties

De decentrale overheden (do's) - met name de eilandgemeenten - en consumentenorganisaties (co's) hebben meerdere malen aangegeven meer betrokken te willen worden bij de uitvoering van de concessies Waddenveren. Dit is onvoldoende uitgewerkt in het ontwerp-PvE. Er wordt een prioriteitenoverleg voorgeschreven, waar het Rijk samen met de vervoerders en de do's en co's onderwerpen bepalen en bespreken die aandacht verdienen. Dat is een positieve toevoeging. Maar bij bepaalde onderdelen is een betrokken rol van do's en co's nog onvoldoende vastgelegd. Dat is bijvoorbeeld het geval bij tussentijdse wijzigingen van de dienstregeling en bij de herziening van de concessie. Het is van cruciaal belang dat de eilandgemeenten hier volop bij betrokken worden. Dit moet beter worden geborgd in het PvE.

Betaalbaarheid en tarieven

Op het gebied van betaalbaarheid wordt uitgegaan van de huidige situatie, waarbij ook gereduceerde tarieven voor de eilanders wordt voorgeschreven. Er wordt echter nergens geëist of gestimuleerd dat de betaalbaarheid verbetert binnen de nieuwe concessies. Ook met betrekking tot lokale binding is er niets opgenomen. Provincie Fryslân vindt dit een gemiste kans en denkt dat deze onderwerpen op zijn minst een plek moeten krijgen bij de gunningscriteria. Daarnaast zijn er duurzaamheidseisen opgenomen in het PvE. Zoals bijvoorbeeld een gefaseerde afbouw van CO2 uitstoot en een gefaseerde invoering (minimaal één schip per jaar) van batterij-elektrische schepen, vanaf het moment dat de hiervoor benodigde laadinfrastructuur operationeel is. De provincie Fryslân is voorstander van verdere verduurzaming. Wel is onze oproep dat aanpassingen in verband met het verduurzamen niet mogen leiden tot hogere tarieven.

Verbinding Vlieland en Terschelling tijdens schoolvakanties

Naar aanleiding van een aangenomen motie¹ in de Tweede Kamer is de interinsulaire verbinding tussen Vlieland en Terschelling opgenomen in de nieuwe concessie Waddenveren West. Maar deze verbinding wordt niet voorgeschreven tijdens de schoolvakanties. De provincie Fryslân is van mening dat deze verbinding ook geëist moet worden tijdens de schoolvakanties. Deze verbinding is - naast scholieren - ook bedoeld voor toeristen, forenzen en Vlielanders die voor bepaalde voorzieningen op Terschelling zijn aangewezen. Het gaat dan bijvoorbeeld om zorg(voorzieningen) en winkels. Het is voor toeristen, forenzen en Vlielanders een stuk eenvoudiger om naar Terschelling te reizen in plaats van naar Harlingen.

¹ 29 684 nr. 282 d.d. 6 maart 2025

Waddenveren niet aanmerken als openbaar vervoer

Los van het PvE wordt momenteel de discussie gevoerd of Waddenveren moeten worden aangemerkt als openbaar vervoer. Onderzoeksbureau APPM heeft de voor- en nadelen van het aanmerken van de Waddenveren als openbaar vervoer in kaart gebracht. Uit dit rapport blijkt dat het slechts beperkte voordelen en enkele nadelen oplevert en niet direct bijdraagt aan een betere dienstverlening met de Waddenveren. Daarnaast blijkt uit het rapport dat het unieke vervoersproduct van de Waddenveren maatwerk in de concessies vereist om een goede en betaalbare verbinding tot stand te brengen, waarmee de leefbaarheid van de Waddeneilanden geborgd kan worden. Het levert blijkbaar niet automatisch de veronderstelde voordelen op, zoals een exploitatievergoeding voor de concessies of het geldig laten zijn van het studentenreisproduct.

Rijk is en blijft concessieverlener

De bevoegdheden voor de concessies Waddenveren is belegd bij het Rijk. In 2018/2019 is er door MuConsult onderzoek² gedaan naar de voor- en nadelen van overname van deze bevoegdheden door de Provincie Fryslân. Het onderzoek wijst uit dat de voordelen gering zijn en de risico's hoog. Voor onderwerpen op het gebied van bereikbaarheid en duurzaamheid maakt het weinig verschil wie de concessieverlener is. Vanwege de infrastructuur zoals de vaarwegen en haveninfrastructuur is het logischer dat het Rijk concessieverlener is. Provincie Fryslân heeft besloten af te zien van overname van de bevoegdheden voor de concessies Waddenveren. Dit standpunt is nog steeds van kracht.

² Verkenning overdracht concessieverlening Friese Waddenveren Eindrapport MuConsult d.d. 14 februari 2014: [Rapport](#)